

Gródek, 25 lutego 2024 r.

Znak sprawy: PL-1/2024

Sz. P. Katarzyna Lubnauer
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Edukacji Narodowej
al. Jana Chrystiana Szucha 25
00-918 Warszawa

dotyczy: projektu rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych

Szanowna Pani Ministro,

uprzejmie przekazuję opinię Stowarzyszenia Umarłych Statutów dotyczącą projektu rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (wykaz prac legislacyjnych Ministra Edukacji, numer z wykazu: 14).

PREZES ZARZĄDU
Łukasz Korzeniowski

OPINIA

dotycząca projektu rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych

(wykaz prac legislacyjnych Ministra Edukacji, numer z wykazu: 14)

1. Nowelizacja rozporządzenia w zakresie prac domowych

Stowarzyszenie zasadniczo pozytywnie opiniuje kierunek zmian. W przygotowanych przez Stowarzyszenie założeniach projektu ustawy o prawach uczniowskich i Rzeczniku Praw Uczniowskich również pojawił się podobny postulat, dotyczący wprowadzenia nieobowiązkowych prac domowych w szkole podstawowej.

Zastrzeżenia Stowarzyszenia budzi natomiast proponowany sposób uregulowania powyższej tematyki.

1.1. Przekroczenie delegacji ustawowej

Uregulowanie problematyki zadawania prac domowych w rozporządzeniu w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych nie jest właściwe. Unormowanie takie stanowić będzie bowiem przekroczenie delegacji ustawowej. Jeśli rozporządzenie weszłoby w życie w proponowanym obecnie kształcie, będzie naruszało art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Zauważyć bowiem należy, że norma upoważniająca do wydania rozporządzenia, na której opiera się projektodawca, zawarta w art. 44zb pkt 5 ustawy o systemie oświaty, dozwala na uregulowanie w rozporządzeniu wyłącznie funkcji oceniania bieżącego. Funkcja to, zgodnie ze Słownikiem języka polskiego, „zadanie, które spełnia lub ma spełnić jakaś osoba lub rzecz”

(<https://sjp.pwn.pl/sjp/funkcja;2558721.html>). Funkcje ocenienia bieżącego reguluje obecnie § 12 przedmiotowego rozporządzenia.

Jednocześnie dostrzec trzeba, że zasady zadawania prac domowych nie stanowią w żaden sposób funkcji ocenienia bieżącego. Warto też odnotować, że sam projektodawca wskazuje, że proponowane zmiany „mają związek z obserwowaną od wielu lat praktyką zadawania uczniom nadmiernej ilości zadań do wykonania w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych”. W istocie – zdaniem projektodawcy – chodzi więc o regulacje związane z higieną procesu nauczania, a nie z funkcjami oceniania bieżącego.

W związku z powyższym ograniczenia w zadawaniu prac domowych nie mogą zostać uregulowane w rozporządzeniu dotyczącym oceniania.

Właściwym przedmiotowo rozporządzeniem do uregulowania ograniczeń związanych z zadawaniem prac domowych jest rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach. Przepis upoważniający (art. 95a ustawy o systemie oświaty, względnie art. 125 ustawy – Prawo oświatowe) dozwala w tym wypadku na unormowanie w drodze rozporządzenia „zasad higieny obowiązujących w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach”. W pojęciu tych zasad mieszczą się zagadnienia związane ze sposobem realizacji procesów dydaktyczno-wychowawczych, w tym związanych z higieną procesu nauczania. W rozporządzeniu tym istnieje już zresztą § 4, który odnosi się do tej problematyki.

Stąd zagadnienia związane z zasadami zadawania prac domowych, jako że dotyczą higieny procesu nauczania, bo odnoszą się do wprowadzenia uregulowań prawnych mających być odpowiedzią na problem nadmiernej ilości zadań domowych wykonywanych przez uczniów w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych, powinny zostać unormowane w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

Jednocześnie proponuje się, aby przepisy dotyczące zadawania prac domowych znalazły się w § 4 rozporządzenia w sprawie w sprawie bezpieczeństwa i higieny (dotychczasową treść tego przepisu należałoby oznaczyć jako ust. 1).

Niezależnie od powyższego Stowarzyszenie przedstawia szczegółowe uwagi do projektowanego rozporządzenia.

1.2. Brak definicji pojęcia „praca domowa”

W ocenie Stowarzyszenia konieczne jest zdefiniowanie pojęcia „praca domowa”, którym posługuje się rozporządzenie. Wskazać bowiem należy, że dotychczas w prawodawstwie oświatowym pojęcie to się nie pojawiało – a ustalenie jego znaczenia w oparciu o dyrektywy wykładni językowej będzie prowadziło do rozbieżności interpretacyjnych, które znacząco utrudnią stosowanie opiniowanej regulacji.

Ponadto, jeśli prawodawca chce wprowadzić ograniczenia w zadawaniu tylko niektórych prac domowych, które określa jako „pisemne” oraz „praktyczne”, konieczne wydaje się także zdefiniowanie tych rodzajów prac domowych, przy czym warto rozważyć, by definicja ta obejmowała wyliczenie przykładowych typów prac domowych kwalifikowanych jako „pisemne” lub „praktyczne”.

1.3. Prace domowe w klasach I-III szkoły podstawowej

Stowarzyszenie częściowo negatywnie opiniuje proponowaną regulację. Proponuje się, aby rozporządzenie wprowadzało w klasach I-III szkoły podstawowej zasadę, że pisemne prace domowe są nieobowiązkowe i nie ustala się z nich oceny bieżącej, jednak nauczyciele mogą je zadawać.

W odniesieniu do praktycznych prac domowych Stowarzyszenie pozytywnie opiniuje zakaz ich zadawania w klasach I-III szkoły podstawowej.

1.4. Prace domowe w klasach IV-VIII szkoły podstawowej

Stowarzyszenie pozytywnie opiniuje regulację, zgodnie z którą prace domowe pisemne i praktyczne są nieobowiązkowe i nie ustala się z nich oceny bieżącej. Rozważyć jednak należy, czy nie należy wprowadzić regulacji zgodnie z którą z pracy domowej może być ustalona ocena bieżąca na życzenie ucznia.

1.5. Brak regulacji w zakresie zadawania prac domowych w szkołach ponadpodstawowych

Stowarzyszenie negatywnie opiniuje nieuwzględnienie w projektowanej regulacji praw uczniów szkół ponadpodstawowych w zakresie zadawania prac domowych.

W ocenie Stowarzyszenia również w szkołach ponadpodstawowych należy wprowadzić regulację, zgodnie z którą prace domowe będą nieobowiązkowe. Wskazać przy tym należy, że decyzja projektodawcy, by ten typ szkół wyłączyć z przedmiotowej regulacji, wydaje się nieracjonalny. Z jednej strony w uzasadnieniu projektowanego rozporządzenia wskazuje się bowiem, że uczniowie tych szkół potrafią już racjonalnie organizować własną naukę i planować rozwój indywidualny, a z drugiej podnosi, że w związku z tym „należy (...) pozostawić nauczycielom możliwość zadawania i oceniania prac domowych, jako jednego ze sposobów sprawdzania posiadanych przez ucznia wiadomości i umiejętności”.

Wydaje się, że skoro projektodawca uważa, że uczniowie szkół ponadpodstawowych potrafią racjonalnie organizować własną naukę i planować rozwój indywidualny, to tym bardziej zasadne jest, by prace domowe dla tych uczniów były nieobowiązkowe

1.6. Brak regulacji dotyczących uczniów szkół niepublicznych

Obecnie projektowane rozporządzenie nie niweluje problemu nadmiernego obciążenia pracami domowymi uczniów szkół niepublicznych. Rozporządzenie dotyczy bowiem wyłącznie szkół publicznych.

Należy bowiem zauważyć, że szkoły niepubliczne są zobligowane (na mocy art. 14 ust. 3 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe) wyłącznie do stosowania zasad klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, o których mowa w rozdziałach 3a i 3b ustawy o systemie oświaty. W stosunku do szkół niepublicznych nie ustanowiono natomiast obowiązku realizowania zasad oceniania określonych w rozdziałach 3a i 3b ustawy o systemie oświaty – do szkół tych zatem nie stosuje się tych przepisów rozporządzenia w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych, które dotyczą oceniania. Opiniowane rozporządzenie natomiast ograniczenia w zadawaniu prac domowych określa jako zasadę oceniania bieżącego, co powoduje, że unormowaniem tym nie zostaną objęte szkoły niepubliczne.

Powyższej usterki nie da się wyeliminować w obecnie projektowanym rozporządzeniu. Natomiast gdyby projektodawca przychylił się do uwagi Stowarzyszenia wskazanej w punkcie 1.1. i zdecydował na uregulowanie problematyki prac domowych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, to projektowana regulacja objęłaby również uczniów szkół niepublicznych.

1.7. Konkluzje

Podsumowując, Stowarzyszenie wskazuje, że:

- 1) ograniczenia w zadawaniu prac domowych powinny znaleźć się w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002

- r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach,
- 2) należy wprowadzić definicję pracy domowej, pracy domowej pisemnej oraz pracy domowej praktycznej,
 - 3) należy zmodyfikować ograniczenia w zadawaniu prac domowych w klasach I-III szkoły podstawowej,
 - 4) należy rozważyć możliwość ustalenia oceny bieżącej z pracy domowej na życzenie ucznia w klasach IV-VIII szkoły podstawowej,
 - 5) ograniczenia w zadawaniu prac domowych powinny obejmować także uczniów w szkołach ponadpodstawowych i w szkołach niepublicznych.

2. Nowelizacja § 18 ust. 2 i § 19 ust. 2 rozporządzenia

Stowarzyszenie pozytywnie opiniuje projektowaną zmianę. W ocenie Stowarzyszenia ocena z religii oraz etyki nie powinna być uwzględniana przy obliczaniu średniej ocen.

Jednocześnie Stowarzyszenie wskazuje, że w związku z projektowaną zmianą – w związku z tym, że ocena z religii i etyki nie będzie wliczała się do średniej ocen – pożądane jest usunięcie oceny z religii i etyki ze świadectw szkolnych.

W tym celu § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach powinien otrzymać brzmienie:

§ 9. 1. Ocena z religii lub etyki nie jest umieszczana na świadectwie szkolnym.

W związku z powyższym konieczna byłaby także zmiana rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 7 czerwca 2023 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków i określenie nowych wzorów świadectw szkolnych.